بێدەنگیی و کۆکوژیی

ئامادەکردنی
حەمە کاکەڕەش

سوید
2008

ناوی کتێب: بێدەنگیی و کۆکوژیی
ئامادەکردنی: حەمە کاکەڕەش

بەشداربووان:
مەریوان وریا قانیع، چۆمان هەردی ، کاروان عومەر کاکەسوور، ڕێبین هەردی
، نەزەند بەگیخانی، کازیوە سالّەح، ئەنوەری ڕەشی عەولّآ، خالد سلێمان.ئارام کاکەی فەلاح

ساڵی چاپ: 2008
وێنەی بەرگ: ڕێبوار سەعید
چاپ:
ژمارەی سپاردن

ئارام کاکەی فەلاح

ئەو گەلەی ئاگایەکی تەواوی لە وردەکاریەکانی مێژووی خۆی نەبێت ، بە دەیەها جاری تر بە دەموچاوی تر و فۆرمی ترەوە تووشی دەبێتەوە.
کاری گرنگ بۆ ئێمەی کورد ئەوەیە کە هەوڵ بدەین کە ئەو کارەساتە دووبارە نەبێتەوە .ئەمەش کارێکی زۆری دەوێت و ئەوەی تا ئێستاش کراوە زۆر کەمە .
ئارام کاکەی فەلاح

پرسیار..ئەگەر بهاتایە ئەنفال لە وڵاتێکی ئیسلامیدا ڕوویندەدایە و هەروەها مانایەکی ئیسلامیشی پێ نەدرایە ، پێتانوایە ئەنفال بتوانرایە نوقمی بێدەنگییەکی وا بکرێ، هەم لە لایەن وڵاتانی دراوسێ وە، تا دەگاتە هەموو وڵاتە ئیسلامییەکانی دنیا، ئەوسا وڵاتانی ئەوروپاش ؟

ئارام کاکەی فەلاح..لە ڕاستیدا ئەگەر ئێمە بە وردی لە سیاسەت و بەرژەوەندییەکانی ورد بینەوە، بە ڕونی بۆمان دەردەکەوێ کە بێدەنگ بوون لە تاوانێکی وا پەیوەندی بەوەوە نییە
کە لە وڵاتێکی ئیسلامیدا ڕووی داوە یان ئەوروپی ، بەڵکو پەیوەندی بە کۆی ئەو بەرژەوەندییانەوە هەیە کە زلهێزەکانی دونیا بە هەندێ وڵاتی ترەوە دەبەستێتەوە،لە پێش هەمووشیانەوە بەرژەوەندی ئابووری و سەربازی .
ئەو کاتەی کە ئەنفال ڕووی دا ، لە 1988 دا ، ڕژێمی بەعس هێزێکی گەورە بوو لە ناوچەی خۆرەڵاتدا ، دوو سێ وڵاتی بەخێو دەکرد ،ئەمە جگە لە بەخێوکردنی چەندەها
گروپی سیاسی جیاواز جیاواز .وڵاتێکی دەوڵەمەند کە زلهێزەکان چەکی زۆریان پێ فرۆشتبوو، بازارێک بوو بۆ ساغکردنەوەی چەکی کۆن و پێداویستی سەربازی تر کە
ئەو وڵاتانە دەیانوویست مەغزەنەکانی خۆیان پاک بکەنەوە لێی .باشترین شوێنیش
عیراق بوو .کە بە پەیوەندییەکی چڕەوە مێشک و گیرفانی بەو مەغزەنانەوە بەسترابووەوە.
وڵاتێک بوو چەکی لە دانیشتووانی خۆشتر دەویست،پیاوانێکی دروست کردبوو کە لەگەڵ چەکدا ژیانیان زیاتر بردبووە سەر وەک لەگەڵ ژن و منداڵەکانیاندا .
تاوانی ئەنفال جینۆسایدە و جینۆسایدیش لە شوێنی تر ڕووی داوە و بێدەنگیشی لێ کراوەو هەتا ئێستاش دەکرێ ،قسەکردن و بێدەنگی تەنها پەیوەندی بە گۆڕانی ڕاگری

هێزەکانەوە هەیە ،لێرەوە تەنها قسە کردنێک دەشێ بکرێ ،قسە کردنە لەسەر بەرژەوەندی و نا مورالیی لە سیاسەتدا . لە ئەنفالدا بێدەنگییەکان دەمووچاوی جیاوازیان هەبوو ،بۆ زلهێزەکان بەرژەوەندییەکی ئابووری لە پێش هەموو شتێکەوە بوو ،لای وڵاتانی عەرەب
کە لایان عیراق سومبولی نەتەوەی عەرەب بوو ،بێدەنگییەکەیان لەوێدا خۆی مات دابوو.
تەنانەت رۆشنبیرێکی وەک (ئێدوارد سەعید) کە ئەو کاتە لە رۆژنامەی (حیاة) و (کرمل) دا دەینووسی نەیتوانی پارێزگاری لە ویژدانی پاکی خۆی بکات و خۆی لە هێرشی
ئەنفال لە سەرەتادا بە بێئاگا دایە قەڵەم.وڵاتە ئیسلامییەکانیش بە مافێکی رەوای رژێمی
بەعسیان دەزانی .عەرەبەکان سەدامیان وەک پاڵەوانێک سەیر دەکرد کە دەتوانێ نەتەوەی
عەرەب یەک بخات و دژی داگیرکەران بجەنگێ ،وڵاتە ئیسلامییەکانیش ئەویان وەک سومبۆلێک دەبینی کە دژی کافران لە شەڕدایە ، بۆیە نابێ بە هیچ شێوەیەک رەخنەی لێ
بگیرێت .کوردیش لەم هاوکێشەیەدا نە قورساییەکی ئابووری هەبوو ،نە قورساییەکی سیاسی ،لە جوگرافیایەکدا لە سێ لاوە ئابلۆوقە دراو، هەموو ئەو هۆیانە وایان کرد کە ویژدانێکی سەربەخۆ بۆ ئاشکراکردنی ئەو کاتەی ئەنفال نەمێنێتەوە.
هەر بۆ نموونە گەر باسی ئەو ویژدانە دۆڕاوە بکەم و کیمیابارانی هەڵەبجە بە نموونە بێنمەوە ، کە تەنها لەبەر ئەوەی کە ئێران ئەوسا لەگەڵ عیراقدا لەشەڕدا بوو بۆیە هەر زوو ئاشکرا بوو ،بووە هۆی ئەوەی کە ئێران وەک پڕووپاگەندەیەکی شەڕ بەکاری بێنێت .
هەرئەوسا کاسێتێکی ڤیدیۆییان بۆ تەلەفیزیۆنی سویدی هێنا بۆ پەخش کردنەوە .بەڵام
تا ئەو کاتە هیچ یەکێک لە زلهێزەکان سەرزەنیشتی ئەو هێرشەیان نەکردبوو ،بۆیە بۆ پەخش کردنەوەی پاساویان هێنایەوە کە گوایە پرۆگرامێکی زۆریان لا کەڵەکە بووەو کاتی پێنج خولەکیشیان نییە.کەچی هەر بۆ شەوەکەی پرۆگرامێکی نیو سەعاتییان لەسەر رزگارکردنی پشیلەیەک پەخش کردەوە.
هەفتەی پێشوو لە یادی بیست ساڵەی هەڵەبجەدا (هانس بلیکس) کە نوێنەری نەتەوەیەکگرتووکان بوو بۆ لەناوبردنی چەکی ئەتۆمی عیراق، بە ئاشکرا وتی کە(بە ئاسانی دەتوانرا کارەساتی هەڵەبجە روونەدا ، تەنها چاوسوورکردنەوەیەک لە زلهێرەکانەوە، یان لە وڵاتێکی گەورەی ئەوروپییەوە بەسبوو بۆ ئەوەی رژێمی بەعس ئەو کارەساتە نەکات).بەڵام کەسیان بەرژەوەندییان لەگەڵ ئەوەدا نەبوو بێنە قسە.بۆ ئەنفالیش بەهەمان شێوە دەتواندرا رابگیرێ.بۆ ئەمەش دەبێ بە مورالی خۆیاندا بچنەوە.

پرسیار:ئەو هۆکارانە چین کە ئەنفال لە هوشیارییەکی سیاسی سادەوە کە تەنها لە یادکردنەوەی سەرپێیییانەی ساڵانەدا قەتیس بووە دەگوازێتەوە بۆ هوشیارییەکی کولتووری، لەو بێدەنگییەی کە خاوەنی قسە نییە،دەگوازێتەوە بۆ بیرکردنەوەیەک بە دەنگی بەرز.هەروەها ئەم بێدەنگییە چەند پەیوەندی بە کورد خۆیەوە هەیە،هەم لە ئاستی بەرپرسیارێتی کۆمەڵگای کوردی بۆ ئەنفال و هەم لە ئاستی دەسەڵاتی کوردی خۆیدا ؟

ئارام کاکەی فەلاح: بە داخەوە ئەنفال نەبووە بە هوشیارییەکی کولتووری و لە یادکردنەوەیەکی سەرپییانە کە ساڵی جارێ پێشوازییەکی چاوتەڕانەی لێ دەکرێ هیچی تر نییە ، لە کوردستان و لە دەرەوەش هەر وایە ، پرسەکۆڕێک و دوو سێ وتاری بەسۆز و چەند شیعرێکی کرچ و کاڵ ،ئیدی خواحافیز تا ساڵێکی تر .
تۆ گەر بیرکردنەوەیەکت بە دەنگی بەرز دەوێت ،دەبێ ئیشی جدی بۆ بکەیت،ئەمەش پەیوەندی تەواوی بە کورد و حکومەتی هەرێم و حیزبەکانەوە هەیە ، دوایی بە رۆشنبیرەکانییەوە ،ئێمە هەموومان کەمتەرخەمین لە ئاست ئەو نەکردنە بە هوشیارییەکی کولتووری .لە پێش هەموو شتێکدا دەبێ ئێمە

حورمەت بۆ مرۆڤی خۆمان بگەڕێنینەوە، دەبێ نرخی مرۆڤ لەو ئاستە نزمەی کە هەیەتی بەرە بەرە بەرز بکەینەوە، ئێمە دەبێ
دونیایەک شت بگۆڕین ، ئێمە ناتوانین لە لایەک ئەنفال بکەینە هوشیارییەکی کولتووری و لەولاوە دیموکراتیی ڕاستەقینەمان نەبێ ،ناتوانین لە لایەک بە ویژدانێکی پاکەوە هەڵەبجە لە تراژیدیایەکی پڕ فرمێسکەوەوە بگوازینەوە بۆ تراژیدیایەک لە ناو هوشیاریدا و لەلایەکی ترەوە چاو لە گەندەڵیی بپۆشین .بۆ ئەمەش حکومەتی هەرێم و حیزبەکان لێپرسراوی یەکەمن و زۆربەی کارەکان لە ئەستۆی ئەواندایە ،من لە سەفەری ئەم جارەمدا بۆ کوردستان گەنجانێکم بینی کە ئاگایان لە ئەنفال نییە و هەڵەبجەش تەنها یادگارێکی ڕەشە و ڕووی داوە و تەواو .ئەو گەلەی ئاگایەکی تەواوی لە وردەکارێکانی مێژووی خۆی نەبێت ، بە دەیەها جاری تر بە دەموچاوی تر و فۆڕمی ترەوە تووشی دەبێتەوە.
لای ئێمە ئەم شار ئاگای لە شاری تەنیشتی نییە ،لە هەڵەبجە خۆپێشاندان دەکرێ و داوای

ماف دەکرێ و لە شاری تر پشتگیری لێ ناکرێ ، لە سلەیمانی بە هەزارەها لەبەر شتێکی گرنگ دێنە سەر شەقامەکان و لە شاری تر دەڵێن ئەوە پەیوەندی بە خۆیانەوە هەیە.ئێمە گەر میللەتێکین ،هەر تەنها مێژوویەک و جوگرافیا و زمان نامانکات بە گەل هەرچەندە خەریکە زمانەکەشمان وەک خۆمان پەرت پەرت دەبێ و بەبێ ئەوەی بۆ چارەسەرکردنی بگەڕێنەوە بۆ زمانێکی ستاندارت بە پێوانەی مێژووییەتی بۆ زمان ، بەڵکو ئێمە بۆ هەست کردنێکی هاوبەش بە ئازارەکانی یەکتر پێویستمان بە خەونێکی هاوبەشیش هەیە کەپێکمانەوە ببەستێتەوە، تەنها بەمانە گەلێکمان دەبێ کە پایەیەکی پتەوی دەبێت .ئێمە لەو
جوگرافیا گەمارۆدراوەی تیای دەژین تاکە گەرانتییەکمانە کە بە برینداری و کۆیلەێتییەوە نەژینەوە .
بە درێژایی مێژووی دروست بوونی دەوڵەتی عیراق ،هەرێمی ئێمە بە زۆر لکێندرا پێوەیی و لەوێوە حوکم دەکرێین ،ئێستا ئێمە لە هەرێمەکەی خۆماندا کە نەخشەکەی ساڵ بە ساڵ بچووکتر دەبێتەوە سووکە حوکمێکمان بە دەستەوەیە هی ئەوەیە کە حکومەتی ناوەندی لاوازە و گرفتی گەورە گەورە لە بونیادیدا هەیە، هەچ کاتێ گرفتەکانی چارەسەرکران زۆر شت دەگۆردرێن و لەدەستمان نامێننەوە گەر بەزووترین کات زمانێکی ستاندارتی نووسینی هاوبەش و خەونێکی هاوبەش وهاوڵاتیانی سەربەست وکردنەوەی دامەزراوەی مەدەنی و بودجە یێکی هاوبەش و سوپایەکی هاوبەش وبە بێلایەن کردنی تەلەفیزیۆن وسەربەستی تەواوی مێدیا و چەند حیزبێکی ئۆپۆزۆسیۆنی ڕاستەقینە نەبێتە کارێکی هاوبەشی هەموان ، من ناڵێم با هەر بەیانی هەمووومان ببینە مرۆڤێکی دیموکرات ، چونکە داواکردنی ئەوە هەروا ئاسان نییە ،بەڵام هیچ نەبێ هەوڵ بدەین تا مێژوو خۆی دووبارە نەکردۆتەوە و ئێمەش لە فرمێسک زیاتر پێمان نابێت بۆ دیالۆگمان لەگەڵ دونیادا . گەر هەموو ئەمانە پێکەوە نەکەین قەت ناتوانین بۆ نموونە ئەنفال بکەینە هوشیارییەکی کولتووری.

پرسیار : **ئەو پێشنیارە تایبەتییانەی ئێوە چین بۆ ئەوەی ئەنفال وەک کارەساتێکی سیاسی مێژوویی لە یادەوەری ئینسانی کوردا بە چەشنێک بمێنێتەوە کە هەمیشە جێی ئاوڕدانەوە و قسەکردن بێت لە سەری لە لایەن ئەو نەوانەی کە لە دوواڕۆژی کۆمەڵگای ئێمەدان ؟**

ئارام کاکەی فەلاح : لە وەڵامدانەوەمدا بۆ پرسیاری دووەم ،زۆرێکی وەڵامدانەوەی ئەم پرسیارەشی لە خۆ گرتبوو ،ئەوەی دەمەوێت بیخەمە سەری ئەوەیە کە پێش ئەوەی ئێمە بتوانین ئەنفال بە دونیای دەرەوە بناسێنین ،دەبێ بە خۆمانی بناسێنین .بەو نەوەیەی کە

ئاگای لەو سەفەرانە نییە بەرەو مەرگ کران ،بۆ ئەمەش حکومەتی هەرێم و حیزبە کوردییەکان لە پێش هەموانەوە ئەرکێکی مێژوویی و ئەخلاقییان لە سەر شانە بەم کارە هەستن ،دەبێ ئەوان لە جدێتی ئەم کارە تێبگەن بەو شێوەیە نا کە هەمووومان لە دادگایی کردنەکانی تاوانبارانی ئەنفالدا بینیمان ، کە جگە لە کۆمیدیایەک زیاتر هیچی تر نەبوو ، ئێمە پێویستمان بە کەسانی دڵسۆزە بەم کارانە هەستن ، کەسانێک کە بەڕاستی لە ئاستی گەورەیی ئەو کارەساتەدا بن .دەبێ حکومەتی خۆمان کەسانی بە تواناو لێهاتوو لەم بوارانەدا بدۆزێتەوە ،چ کردنیان بە پسپۆڕ بۆ مەنهەجی خوێندن و کردنی بەشێکی تریان بە نمایندەی کورد و ناردنیان بە وڵاتانی جیهاندا بە بەڵگەنامەی بەهێز و دۆکومێنتەوە وبەستنی چەندەها کۆنفرانس لە کوردستان و وڵاتانی تردا، ئێمە کەسانێکمان هەن

کە بۆ ئەنفال کارێکی زۆریان کردووە و کەسیش نایانناسێ و نایەڵن زۆرتر بێنە پێشەوە ڕەنگە هەر لەبەر ئەوەی کە ڕەخنەیەکیان گرتووە، بەلام گەر ڕێگە نەدرێ ئەوا زیانێکی گەورە لە ئەنفال دەدرێ ، من نازانم بۆچی ئێمە هێندە لە ڕەخنە دەترسێین ، تەنها ڕەخنەیە کە بە هوشیارییەوە وەک نەتەوە بەهێزمان دەکات .ئەوەی کە جێگای دەستخۆشییە لە ماوەی ئەم دوو سێ ساڵەی دواییدا چەند کتێبێکی باش لەسەر هەڵەبجە و ئەنفال نووسران و بلاوکرانەوە ، لەگەڵ وەرگێڕانی چەند کتێبێکی گرنگی تر وەک (دڵرەقی و بێدەنگی) کەنعان مەکییە کە یەکێکە لە کتێبە پڕبایەخەکان، هەروەها بەستنی ئەو کۆنفرانسەی کە ماوەیەک پێش ئێستا لە هەولێردا بەسترا و کەسانێکی زۆر داوەت کران کە دیسانەوە مایەی دڵخۆشییە .

پرسیار : **ئایا ئەدەبی کوردی بە تەعریفە جیاوازەکانی ئێوەوە بۆئەدەب چەند بەرپرسیارە لە بەردەم بیر نەکردنەوە لە ئەنفال ؟**

ئارام کاکەی فەلاح : لە ڕاستیدا من لەلایەک پێم خۆشە کە ئەدەبی کوردی خۆی نەداوە لە قەرەی کارێکی وا گەورە .من کەمێک بە گومانەوە لەو ئەدەبە دەڕوانم کە تەنها بۆ کارەساتە گەورەکان دەنووسرێن ، نووسەری هەنگاری (ئیمری کێرتێز) کە ساڵی 2002 خەڵاتی نۆبڵی لە ئەدەبدا وەرگرت ، خۆی یەهودییە و چەند ڕۆمانێکی تەنها باسی ژیانی یەهودییەکان دەکات لە ئوردوگاکانی نازییەکان بەتایبەتی ئوردوگاکانی ئاوشویتز، من هیچ چێژم لێ نەبینی .ڕۆمانی (پیاوی بێ چارەنووس) ەکەی کە ساڵی 1975 نووسیویەتی بە چارەکێکی (شاری مۆسیقارە سپییەکان) جوان نییە ، دەی باشە ڕەنگە یەکێک بێ و بڵێ ئاخر تۆ کوردی بۆیە ئەم ڕۆمانەت پێجوانترە و ئەوی تر نا ،بۆ یەهوودییەک ئەوی تر جوانترە ، گرفتەکەش ڕاست لێرەدایە . ڕاستە ڕۆمانی (شاری مۆسیقارە سپییەکان) باسی ئەنفال دەکات ، بەلام شاکاری ئەم کارە لەوەدایە کە بەس تەنها باسی ئەنفال ناکات بەڵکو باسی دەیەها بابەتی گرنگی تر دەکات و چەندەها دێڕی تیایە کە هەموو کەسێک دەتوانێ لە ڕوحیدا هەڵیبگرێت ، جا ئەم کەسە کورد بێ یان نەبێ .جوانی ئەدەبێک تەنها

بۆ ئەوە نییە کە گەلەکەی نووسەر چێژی لێ وەربگرێ بەڵکو ئەدەب بۆ هەموو مرۆڤایەتییە

بۆیە دەبێ لە ئاستێکی بەرزدا بێت دەنا زوو ون دەبێت .شیعرێکی زۆر بۆ هەڵەبجە نووسران ،بەلام زۆر کەمیان مانەوە ،ئەوەی شیعرێکی جوانیشی بۆ هەڵەبجە نەنووسی

ئیدی بەوە نابێ بە هاوڵاتییەکی خراپ هەروەک چۆن چەند دێڕێکی جوان ناتکەن بە نیشتمان پەروەر،بۆیە ئەم بیرکردنەوەیە باش نییە و تووشی تێکستی زۆرمان دەکات کە زوو دەمرن.چونکە زۆربەی زۆری ئەم تێکستانە بە زۆر دەنووسرێن وفشاری گروپ دروستیان دەکات نەک ڕوحێکی داهێنەر .ئێمە دەتوانین لە ڕۆحێکی داهێنەر چاوەڕوان بین،

تێکستێکی گەورەمان بداتێ تا کارەساتەکانمان باشتر لە یادەوەریدا بهێڵێتەوە، بەلام ئەم چاوەڕوانییە لە هەموو کەسێک ناکرێت.

پرسیار : **ئایا ئاستی ئەو ترسە شاراوەیەی لای ئینسانی کورد هەیە بەرامبەر کوردبوونی خۆی ، ترسێکە خاوەنی هێزێکی ڕۆشنبیری وایە کە بتوانێت لە بری تۆڵە خۆی بکات بە**
هێزێک کە هەڵگری لێبووردن بێت؟ ئایا ئەم هێزە چەند دەسەڵاتی کوردی لێی بەرپرسیارە و چەندیش کۆمەڵگەی کوردی و ڕۆشنبیرەکانی بەرپرسیارن لە پێشاندانی ؟

ئارام کاکەی فەلاح : لێبوورن چەمکێکی گرنگ و جەمسەرێکی جوانی ژیانە لە مێژووی مرۆڤایەتیدا و لە هەموو زەمەنێکدا هەمیشە وەک پرسیارێکی سەخت و ئەکتویل دێتە پێشەوە .لێبووردن و تۆڵەکردنەوە دوو پرۆسەی زۆر تایبەتین و لە یەکێکەوە بۆ ئەوی تر دەگۆڕێن ، بەڵام ئەم دوو پرۆسەیە کە هاتنە ئاستی هەموو کۆمەڵگا ئەوسا ئیتر ڕەهەندی
تر وەردەگرێت .لێرەوە ئیتر دەسەڵاتی کوردی و ڕۆشنبیرەکانی بەرپرسیاری یەکەمن لێی .
با لێرەدا من دوو نموونە لە دوو ڕۆمان بهێنمەوە بۆ زیاتر ڕوونکردنەوە .ئەوانیش ڕۆمانی (شاری مۆسیقارە سپییەکان) ی بەختیار عەلی و ڕۆمانی (بە بێ خوێن) ی ئەلیکسەندرۆ باریکۆیە .لە شاری مۆسیقارە سپییەکاندا سامری بابلی ڕەنگبێ ڕونترین نموونەی تاوانبارێک بێ بەرامبەر نەتەوەیەک کردوویەتی و لێی پەشیمانە ،ئەو کەسانەشی دەیانەوێ حوکمی بەن ئەو کەسانەن کە بە شێوەیەکی تەواو تاوانیان بەرامبەر کراوە و ساتێکی زێڕینیان لەبەر دەستایە کە تاوانەکە نەیکوشتوون و دەتوانن حەقی خۆیان بە دەستی خۆیان بکەنەوە ،بەڵام وەک دەبینن ئاسان نییە و ئەو دیالۆگانە بینەوە بەر چاوی خۆتان کە قوربانییەکان لە بەینی خۆیاندا دەیکەن تا دەنگە دەنگ و شەڕیش لەگەڵ یەکتردا ،لێرەدا دەبینین کە یادەوەرییەکی بریندار و هوشیاری و ویژدان ئاوێتەی یەکتر دەبن و کەسیان ناگەن بە ئەنجام .باشە ئەوە سامری بابلیشت کوشت ،ئەی دوایی ؟ چەندەها سامر دروست دەبنەوە ،تاقە ڕێگایەک ئەوەیە کۆمەڵگایەک دروست بکرێت کە بابەتی وەک بابلییان تیا نەبێت .
لە ڕۆمانەکەی باریکۆشدا کچە پاڵەوانەکە کە خۆی لە چەکدارەکان دەشارێتەوە و چەکدارەکان باوکی دەکوژن کە تاوانبارە و بە ژەهر زۆری لە چەکدارەکان کوشتووە، ئەم کچە گەورە دەبێ و دەیەوێ تۆڵە بکاتەوە بەڵام لەجیاتی تۆڵە لەو چەکدارەی کە باوک و براکەی کوشتووە ئەم دێت و دڵداری و خۆشەویستی دەکات . خۆشەویستی بە تاقە تۆڵەیەک دەبینێ کە لە جیاتی ئەوەی بەرامبەرەکەی بکوژێت ،دەیگۆڕێت .
ئەم دوو نموونەیە دوو نموونەی زیندووە کە وامان لێ دەکات بیر بکەینەوە .لێرەدا بۆ من گرنگە کە خوێنەر بە هەڵە لە من تێنەگات و وا بزانێت من بمەوێ دڵداری لەگەڵ ئەوانەدا بکەین کە ئەنفالیان کردین ،نا من مەبەستم ئەوە نییە ، هەرچەندە گەر ئێمە بتوانین کەسانی
وەک سامری بابلی بگۆڕین و لە دڕندەوە بیانکەینەوە بە مرۆڤێکی خاوەن ویژدان ،با هەوڵبدەین بیانگۆڕین .ئەوەی گرنگە بیزانین ئەوەیە کە ئەوە عەرەب نییە وەک نەتەوە کە
ئەنفالی کردین ، بەڵکو ڕژێمێکی نەخۆش و دڕندە بوو کە پیاوانی دڕندەی دروست کرد تا ئەو کارانەی بۆ بکەن ، کاری گرنگ بۆ ئێمەی کورد ئەوەیە کە هەوڵ بدەین کە ئەو کارەساتە دووبارە نەبێتەوە .ئەمەش کارێکی زۆری دەوێت و ئەوەی تا ئێستاش کراوە زۆر کەمە .